

SEVEL SOGN 1932

omgives af Ryde Sogn, Hjerm Herred, Haderup Sogn og Viborg Amt, samt Estvad og Sahl Sogne.

I Sognet findes Byerne: Sevel med Kirke, Præstegaard og Skole, Forsamlingshus, Sparekasse, Afholdskro, Mølle og Andelsmejeri, Jattrup med Brugsforening og Mølle, Sevel Skovby, Navtrup med Missionshus, Trandum med Skole, Trandum Skovby, Mogenstrup med Skole og Brugsforening, Karstoft, Sebstrup, samt en Samling af Gaarde og Huse: Jattruphuse, Raagde, Husted, Vesterhede, Hvejnær, Lindholt, Skovhuse, Høllumkær, Nørstoft med Skole, Hjortholm, Bederholm, Hedegaarde, Søndergaarde, Svendshede, Gunderup, Blaskær, Kokborg, Mundbjærg med Skole, Herrup med Filialkirke og Brugsforening, Sønderhede, Bjørnkær, Røjbæk, Hale, Hækhuse, Dueholm, Feldsgaarde, Plomgaarde, Trandumhede, Trandum Kirkegaarde med Trandum Filialkirke, Stenholm, Vestergaarde, Søgaarde samt en Samling af Gaarde, samt Fangekolonien Flyndersø.

Sevel har Tingsted i Holstebro og hører under Holstebro Købstads Rets- og Politikreds, Holstebro Amtstuedistrikt, Holstebro Læge- og Skattekreds, Struer Vurderingskreds, Amtets 4. Folketingskreds, 3. forligskreds og 5. Udskrivningskreds' Lægd 164a vestre og 164b.

Sevel Kirke bestaar af Kor og Skib, Taarn mod Vest og Vaabenus mod Syd. Koret og Skibets østlige Del er fra den romanske Tid, af Granitkvadre paa profileret Sokkel. Dørene og et Vindue er bevarede. Af Materialet fra den i 1554 nedbrudte Trandum Kirke forlængedes Kirken mod Vest, paa Sokkel med Skraakant, og Taarnet tilføjedes af Granitkvadre og Mursten, med Gavle i Øst og Vest. Taarnrummet var oprindelig hvælvet, men har nu fladt Loft ligesom Skib og Kor. Vaabenuset, af Mursten, er opført 1765. I det 1818 fjernede, men 1902 atter opstillede Alterbord af Sten er et Relikviegemme, Alterbordspanel fra Tiden ved Aar 1600. En Altertavle fra 1515, med Korsfæstelsesfigurer, omdannet i Renæssancetiden, derefter nedtaget 1858, men restaureret og genopstillet 1899, det oprindelige Aarstal er malet paa Bagsiden. Romansk Granitfont med Ranker og Bueornamenter. Prædikestolen er fra 1605, med Kjeld Juels og Fru Christence Juels Vaaben. I Vestenden er et Pulpitur fra Juelernes Tid, med Apostlene, malede 1858, og et Orgel fra 1873. Ligeledes en tøndehvælvet Gravkælder under Koret, indrettet af Iver Juel, men 1858 tilstoppet med Sand, men her er senere optaget Beslag fra en Kiste. Sognepræsten er Poul Axel Brusck.

Trandum Filialkirke er opført 1891. Den er en rød Murstensbygning i romanske Stilformer, bestaar af Kor, Skib og Taarn mod Vest, med Bjælkeloft. Indgangen er gennem Taarnet. Altertavlen er Thorvaldsens Kristus i Gips, Prædikestolen er af Egetræ. Døbefonten er af Granit. Kirken ligger paa samme Plads som den efter 1554 nedbrudte Kirke, der var opført af Granit paa Skraakantsokkel og bestod af Apsis, Kor og Skib samt senere tilføjjet Taarn og Vaabenus. Da Grunden ryddedes 1882, fandt man Bygningens Fundamenter, ligesom mange Rester af Grave. Af dets Inventar findes i den nuværende Kirke Alterstagerne og Dørnøglen. En tilhuggen Granitkvader fra den gamle Bygning er indmuret i den nye, over Indgangsdøren sidder en Marmorsten med Inskription fra det 17. Aarhundrede. Trandum Sogn bestod af det nuværende Østersogn. Ved Kongebrev 1554 fik Iver Juel Tilladelse til at nedbryde Kirken og bruge den til Sevel Kirkes Bygning og til at slaa de to Sogne sammen mod at holde Sevel Kirke vedlige og udlægge en god Præstegaard dertil. Trandum Kirkegaard, der har være Præstegaard i det nedlagte Trandum Sogn, blev forlenet til P. Munk til Estvadgaard, men han mistede den allerede 1570.

Herrup Fialkirke, der er højt beliggende, er opført 1920-22 og indviet den 27. August 1922, efter Tegning af Arkitekt K. Warming. Den bestaar af Kor, Skib, Vesttaarn, hvori findes Ligkapel, samt et Vaabenhus mod Syd. Kirken er hvidkalket med rødt Tegltag, Taarnet har Pyramidetag. Koret er overhælvvet, og Skibet har Bræddeloft, lagt paa Spær og Hanebaand, saa Bjælkeløttet ligger frit gennem Rummet. I Taarnet Pulpitur og Orgel. Altertavle med Maleri af Axel Hou forestillende Jesus og den synkende Peder. Kirken, der har 150 Siddepladser, kostede i Opførelse 84,000 Kr., hvoraf Staten ydede 75,000 Kr.

Poul Axel Brusck, Sognepræst, er født den 12. Juli 1898 paa Frederiksberg som Søn af Laboratorieforsker J. L. Busch og Hustru. Gift 1923 med Johanne Marie Smidth. Student fra Ordrup 1916, cand. theol. 1923, Kaldskapellan i Faaborg-Diernisse 1923-28, ansat som Sognepræst i Sevel siden 1928.

Stubbergaard. Hovedgaarden Stubbergaard, der ligger omtrent 2 Mil fra Skive, har i Middelalderen været et Nonnekloster under Navnet Stuber-Kloster eller Stubetorp, hvis Orden og Stiftelse ikke vides. Det omtales første Gang 1268 og bestyredes af en Prior der forvaltede Godset. Efter Reformationens Indførelse blev Iver Kjeldsen Juul, Biskop i Oslo, forlenet med det af Christian III paa den Betingelse blandt andet, at han skulde besørge Jomfruernes Underhold, og allerede 1547 solgte Kongen ham Klostret med tilliggende Gods, som fra den Tid blev kaldt Stubbergaard. I 1554 fik Iver Juul kongelig Tilladelse til at nedbryde Trandum Kirke og lægge Sognet til Sevel. Hertil knytter sig det Sagn, at da Kirkeklokken fra Trandum Kirketaarn blev flyttet til Sevel, og man havde faaet den i en Baad for at føre den over Søen, sank Baaden, men hver Højtid hører man Klokken ringe dernede.

Iver Juuls Søn, Kjeld Juul, arvede Gaarden efter ham og døde 1606. Under en af de følgende Ejere blev Godset saa forgældet, at det ved Opbud skal have faaet 24 Lodsejere, 1678 var der endnu 14, og 1754 3 Lodsejere deri. Efter „Dansk Atlas“ var Godset 1768 delt imellem Oberstløjtnant Jens Sehested til Rydhave og Morten Qvistgaard. Gaarden, som tidligere havde været en pragtfuld Bygning, og som findes omtalt i Sagn, var allerede paa den Tid uanseelig formedelst Tabet af det meste af sit Gods. I 1796 tilhørte den Kammerherre, Stiftamtmand Sehested. Stubbergaard omtales som den største Herregaard i Nørre Jylland, fordi den skulde have ejet syv Herigheder, nemlig 7 Kirker, 7 Møller, 7 Øer, 7 Søer, 7 Skove, 7 Gange 7 drivende Plove, samt ti Gange 7 Vinduer i Hovedbygningen.

Klosterbygningerne har som sædvanlig bestaaet af 4 under rette Vinkler sammenbyggede Fløje, af hvilke Kirken var den sydlige; desuden var der en Ladegaard. I 16. Aarhundrede var Bygningerne stærkt i Forfald; Iver Juel omgav 1545 Gaarden med Grave, udbedrede samme Aar den vestlige Fløj og lod 1555 i Stedet for Nordfløjen bygge en ny Fruerstue med Taarn; Kjeld Juel opførte 1592 paa den nedrevne Klosterkirkes Plads et Stenhus med Port, hvorigennem Indkørslen nu blev til Gaarden. Een Fløj skal have haft tre, de andre to Stokværk. I den lange Tid, Gaarden var ubeboet, forfaldt den mere, og i Begyndelsen af 19. Aarhundrede stod væsentlig kun den vestlige Fløj (Stuehuset) igen. Den nuværende Hovedbygning paa Ny-Stubbergaard, en Fløj i 1 Stokværk, er opført 1849 af J. Boserup, hvortil han flyttede nogle Aar efter og der ogsaa opførte Laden og de andre Bygninger. I 1870'erne nedreves Stuehuset paa Gl.-Stubbergaard; Kælderetagen blev dog staaende, og for at beskytte den byggedes der et lille, senere nedrevet Hus derover. Kælderen er udvendig 16,6 m lang og 7,8 m bred, opført af røde Munkesten i Munke-skifte, i 15. Aarhundrede. Den nordlige Halvdel er eet Rum, dækket af 4 spidsbuede Krydshvælvinger, der i Midten bæres af en muret Pille (den nordvestlige Hvælving styrtede ned ved en Brand 1889; men er atter opmuret);

den sydlige Halvdel er afdelt i flere mindre Rum, overdækkede med Tøndehvælvinger, et dog med en spidsbuet Krydshvælving. Kælderen er fredlyst og med Støtte al Direktør V. Lausen istandsat og forsynet med nyt Tagdække; i det indre er den oprindelige Gulvhøjde fremgravet. Desuden har Nationalmuseet iværksat Gravninger paa Klostersomtten, hvorved der er afdækket Rester af Bagerovne samt ret anselige, delvis mandshøje Mure af den nordre Klosterfløj. Paa Klosterkirkegaarden, Syd for Klosterkirken, er der tidligere fundet mange Skeletter, Stumper af Rosenkranse og Beslag m. m.

Sevel Sogn har efter Folketællingen i 1930 2400 Indbyggere. Et Hedeareal paa 500 Td. Land er for Tiden under Opdyrkning. Der vil blive 10-12 Gaardmandsbrug i Løbet af faa Aar. Store Hedearealer er i de senere Aar blevet tilplantet, væsentligt som Nødhjælpsarbejde, igangsat af Kommunen. En af Sognets største Seværdigheder er Hjerl Hede, hvor Direktør Hjerl Hansen fra København har anlagt en gammel Landsby i Lighed med „den gamle By“ i Aarhus. Der findes blandt andet her en gammel Bondegaard, som skal være Landets ældste, og som er flyttet hertil fra det Sted, hvor Gaarden oprindelig laa. En gammel Bullade er hentet i Sønderjylland, en Stub-mølle paa Sjælland og en gammel Smedie paa Fyn. I Overværelse af ca. 10,000 Mennesker blev Landsbyen indviet i Sommeren 1932.

Skolerne. I Sevel Kommune findes 5 Skoler med ialt 10 Lærere og Lærerinder. Hovedskolen er [Sevel Skole](#), hvor Lærer Willumsgaard er Førstelærer, Andenlærer er Lærer Jensen, og desuden findes en særlig Pogeskole med Lærerinde Frk. Skott som Leder. Desuden findes der Skoler i Djeld, hvor Th. Chr. Sørensen er Førstelærer og Frk. Sidsel Kirstine Svendsen er ansat. I Herrup ligeledes en Skole, hvor Jens Peter Jensen er Førstelærer og Lærerinde Frk. Else Hermansen er ansat, og Trandum Skole, hvor Lærer A. Lauridsen er Førstelærer og Lærerinde Frk. Nielsen er ansat. Tilsidst Mogenstrup Skole, som er et Enelærerembede og hvor Lærer Kr. Kristensen er ansat som Enelærer.

J. P. J. Willumsgaard, Førstelærer, er født den 3. Juni 1872 i Vorgod Sogn som Søn af Husmand O. J. C. Willumsgaard og Hustru. Dimitteret fra Jelling 1894, Andenlærer ved Sevel Skole 1. Januar 1895, Enelærer i Madum Skole fra 1897-1903, Førstelærer ved Læborg Skole fra 1903-07, ansat ved Sevel Skole som Førstelærer siden 1907.

N. K. Jensen, Andenlærer, er født den 9. Februar 1903 i Lille Sjørup ved Ørsted som Søn af Boelsmand Mourits Jensen og Hustru. Dimitteret fra Jelling 1924, Lærer ved Holsted Efterskole til i. Februar 1925, ansat ved Sevel Skole som Andenlærer siden 1925.

Carla Skott, Forskolelærerinde, er født den 29. September 1905 i Pjedsted som Datter af Stationsmester Skott og Hustru. Dimitteret fra Odense 1929, ansat ved Sevel Forskole som Forskolelærerinde siden 1932.

Th. Chr. Sørensen, Førstelærer, er født den 21. Juni 1882 i Hallund som Søn af Gaardejer Niels Sørensen og Hustru. Dimitteret fra Vordingborg 1911, Lærer paa Salling Højskole i Vinteren 1912-13, Andenlærer ved Lendemark Skole (Stege Landsogn) 1913-16, Førstelærer ved Kjeldbylille Skole 1916-21, ansat ved Djeld Skole som Førstelærer siden 1921.

Sidsel Kirstine Svendsen, Forskolelærerinde, er født den 3. Januar 1898 i Tim som Datter af Gaardejer P. Svendsen og Hustru. Dimitteret fra Vejle 1917, Vinterlærerinde ved Højmose Skole, Spjald, 1917-18 og 1918-19, Forskolelærerinde ved Djeld Skole 1919-23, og Vemb 1923-24, ansat ved Djeld Skole som Forskolelærerinde 1924.

Jens Peter Jensen, Førstelærer, er født den 26. Oktober 1884 i Vinkel ved Viborg som Søn af Gaardejer Laust Jensen og Hustru. Dimitteret fra Vordingborg 1911, Vinterlærer ved Lindknud Skole 1911-12, ansat ved Herrup Skole som Førstelærer siden 1912.

Else Hermansen, Forskolelærerinde, er født 16. Januar 1886 i Øse Sogn ved Varde. Dimitteret fra Varde Forskoleseminarium 1910, ansat ved Herrup Forskole som Vikar, siden 1916 som Forskolelærerinde.

A. M. Lauridsen, Førstelærer, er født 18. Marts 1904 i Almstok i Vorbasse Sogn som Søn af Landmand Niels Lauridsen og Hustru. Dimitteret fra Nr. Nissum 1927, Vikar forskellige Steder indtil 1. Marts 1930, ansat som Førstelærer ved Trandum Skole siden 1930.

Nina Mathilde Nielsen, Forskolelærerinde, er født den 6. Februar 1901 i København som Datter af Missionær A. J. Nielsen og Hustru. Dimitteret fra Københavns Forskoleseminarium 1931, derefter Vikar ved Trandum Forskole, fast ansat som Forskolelærerinde siden 1932.

Kr. Kristensen, Enelærer, er født den 6. September 1880 i Jørsby paa Mors som Søn af Husmand L. K. Kristensen og Hustru. Dimitteret fra Gedved 1909, Lærer ved Sæby Skole i Durup 1909-13, ansat ved Mogenstrup Skole som Enelærer siden 1913.

Sevel Alderdomshjem er opført 1930 og skænket Kommunen af Grosserer A. Gade, København. Det har kostet 45,000 Kr. og har Plads til 20 Gamle. Bestyrerinden er Fru Maren Westergaard.

Djeld Brugsforening er oprettet som Vareindkøbsforening 1894, men blev i 1916 meldt ind i F. D. B. 1922 flyttedes ind i nye, tidssvarende Lokaler i en Ejendom lige overfor den gamle Brugsforeningsbygning. Formand for Brugsforeningen er Fr. Rasmussen og Uddeler er L. Lauridsen.

Herrup Brugsforening er oprettet 1920. Formand for Brugsforeningen er Gaardejer Jens Madsen, Herrup, og Uddeler er Carl Ruge Jensen.

Mogenstrup Brugsforening er oprettet 1897. Man lejede en Butik i Huset, hvor der nu er Smedie, og byggede senere selv Ejendom. Dog blev ogsaa Lokalerne her for smaa og 1932 byggedes den nuværende, smukke Butik. Brugsforeningens Formand er Gaardejer Jens Chr. Gregersen, Kirkegaarde, Uddeler er A. S. Nielsen.

L. Lauridsen, Brugsuddeler, er født den 7. Marts 1884 i Fly som Søn af Købmand Jens Lauridsen og Hustru, begyndte ved Landvæsen, var i Amerika 1907-15, Medhjælper i Fly Brugsforening, og efter et Ophold paa Støvring Uddelerskole den 1. Maj 1919 ansat som Bestyrer for Djeld Brugsforening.

Carl Ruge Jensen, Brugsuddeler, er født den 29. Maj 1885 i Breth, Bjerre Herred, som Søn af Husmand Ole Jensen og Hustru. Uddannet ved Møllen, Bestyrer af Foderstofforretning i Klejstrup ved Hobro 1915-18, Uddeler ved Brugsforeningen i Breth 1918-23, ansat som Uddeler ved Herrup Brugsforening

siden 1923.

A. S. Nielsen, Brugsuddeler, er født den 20. Maj 1903 i Hejusvig som Søn af Gaardejer Niels Chr. Nielsen og Hustru, Uddannet ved forskellige Brugsforeninger, ansat ved Mogenstrup Brugsforening som Uddeler siden 1930.

Sevel Kro har tidligere været en gammel privilegeret Kro, men ved Ejerskifte i 1926 kom det til Afstemning om Spiritusbevilling, og Bevillingen blev stemt ned. Kroens Ejer er Mads Hansen.

Sevel Sogns Spare- og Luanekasse er oprettet 1872. Formænd er Gaardejer Jens P. Møller og Sognefoged Jeppe Hedegaard. Disse to er Sparekassens Direktører.

Sevel Telefoncentral er aabnet 1900 og har ca. 50 Abonnenter. Centralens Bestyrer er Liebergren.

Chr. Plougmaun, Sogneraadsformand, er født den 8. December 1877 i Sevel som Søn af Gaardejer Th. Jensen og Hustru. Gift 1901 med Anna Lauersen. Medlem af Sogneraadet siden 1921, Sogneraadsformand siden 1923, Medlem af Menighedsraadet, i Bestyrelsen for Mejeri og Brugsforening.

Medlem af Sevel Sogneraad er: Landmand Christian Plougmanu, Formand, Carl Jacobsen, Trandum, Jens Bæk, Mogenstrup, Poul Petersen, Herrup, M. Lund Nielsen, Herrup, Niels Bang, Hedegaard, Anton Nielsen, Djeld, Niels Tinggaard, Djeld, og Assistent Jensen, Søgaard.